

Л. В. Сіренко,

учитель української мови та літератури Червонослобідського закладу загальної середньої освіти I-III ступенів № 1 Червонослобідської сільської ради Черкаської області

«ЛИЦАР НА БІЛОМУ КОНІ»

РОЗРОБКА УРОКУ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ТА СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ (ДО РОКОВИН ЗІ СМЕРТІ ВАСИЛЯ СИМОНЕНКА)

Тема. Василь Симоненко – «лицар на білому коні» в українській літературі. «Лебеді материнства».

Мета: поглибити знання дітей про життєвий і творчий шлях Василя Симоненка, проаналізувати його поетичний твір «Лебеді материнства», звертаючи увагу на його ідейно-художній та символічний зміст, жанр, образи; розкрити поняття «ліричний герой»; формувати особистісні риси громадянина Української держави; виховувати почуття патріотизму, любові до Батьківщини, готовності до виконання громадянських і конституційних обов'язків, успадкування духовних надбань українського народу, повагу й синівську вдячність матері.

Обладнання: портрет Василя Симоненка, виставка книжок з творами поета, картини, фотознімки із зображенням матері і дитини, словник – ключ до поезії В.Симоненка, підручник, фото хати, де народився В.Симоненко; презентація, відеозаписи, мультимедійний проектор, екран, комп'ютер.

Міжпредметні зв'язки: музика, образотворче мистецтво, кінематограф.

ХІД УРОКУ

Скільки б не судилося страждати,
Все одно благословлю завжди
День, коли мене родила мати
Для життя, для щастя, для біди.

В.Симоненко

I. Організаційний момент

(Слайд 2. Перегляд відео з живим голосом Симоненка)

II. Актуалізація опорних знань

(Слайд 3). Вступне слово вчителя.

Василь Симоненко – це народна совість в українському красному письменстві. Не судилося його таланту розкритися вповні, але те, що він створив нетлінне. Слово його – коштовне надбання. Воно сяє всіма мальовничими гранями. Симоненко не думав про літературну славу – вона прийшла до нього посмертно й утвердилася навіки.

Його поезія витримала випробування протягом кількох десятиліть. Чим же бере за живе Симоненко? Простотою, щирістю вислову, глибоким проникненням у душу людини, в її зачарований світ, самотньою образністю поетичної мови, патріотичним звучанням своєї музи.

(Слайд 4). Олесь Гончар зазначав: «Серед літераторів трапляються й такі, без яких їхня доба могла би спокійно обійтися, нічого істотного не втративши. А є такі, що стають виразниками свого часу, живими нервами його драм і борінь, відтворюють у собі самий дух епохи – її кровообіг проходить крізь них. Є такі, чия творчість стає мовби часткою нашого буття, часткою повітря, яким ми дихаємо... Симоненко такого типу поет!»

Мікрофон

1. Які твори художньої літератури В.Симоненка вам відомі?

(Казки «Подорож у країну Навпаки», «Цар Плаксієв та Лоскотон»)

2. Чим вони запам'яталися?

(Цікавим напруженим сюжетом, своєю повчальністю)

3. Чому твори Василя Андрійовича є популярними і цікавими для сучасного читача?

(Проблеми, які розкриває у своїх казках поет, є і сьогодні, тому твори письменника є актуальними для сучасного читача)

III. (Слайд 5). Оголошення теми, мети уроку

Тема уроку: Василь Симоненко – «лицар на білому коні» в українській літературі. «Лебеді материнства».

(Слайд 6). Сьогодні ми поглибимо знання про життя і творчість Василя Симоненка, проаналізуємо його поезію «Лебеді материнства».

У зошиті запишіть тему уроку та епіграф, що є рядками поезії письменника.

IV. Мотивація навчання школярів

Мозковий штурм

1. Чому в цих рядках автор пише, що мати народила дитину не лише «для життя, для щастя», а й «для біди»?

2. Хіба не для добра народжується дитина?

3. Чому авторові треба було писати ще й про біду в житті?

V. Вивчення нового матеріалу

Прегляд презентації паралельно з розповіддю про життя і творчість поета заздалегідь підготованими учнями.

Біографія

Аукціон знань

(Слайд 7). Псевдоніми – В.Щербань, С.Василенко, Симон.

(Слайди 8, 9). Народився поет 8 січня 1935 року в селянській сім'ї в Бівцях Лубенського повіту на Полтавщині. Дитинство припало на роки війни, було важким, голодним, зростав Василь без батька, який залишив родину. Але хлопець ніколи не був обділений материнською любов'ю та ласкою. Допомогали дідусь та бабуся, які любили свого кмітливого онука. Дідусеві присвятив сердечного вірша «Дід умер» та «Дума про діда».

(Слайд 10). Від матері, Ганни Трохимівни, та діда Федора малий Василько брав перші уроки життя, уроки доброти, любові, невтомну жагу знань. Дід був неписьменним, не ходив до школи, але самостійно навчився грамоти, багато читав, розповідав онукові про минуле, давав корисні поради Василеві.

(Слайд 11). Писати хлопець почав ще у шкільні роки, писав вірші для шкільної стіннівки.

(Слайд 12). До школи дорога була не близька – 9 км. Мати згадує: «Повоєнні роки були люті й сніжні. А пальто у Васі – пошарпане, чоботи – діряві. Тільки ніколи, ні разу він не запізнився на урок. Було, питаю його: «Важко тобі, Васю?..» А він весело відказує: «Та чого там важко? Доки дійду до школи, то всі уроки повторю, а як назад вертаюся, то всі пісні переспіваю».

(Слайд 13). У 1952 році Василь Симоненко вступив на факультет журналістики Київського університету імені Т.Шевченка. Студентське життя було багате на дружбу, на мрії про майбутнє. У роки навчання Симоненко продовжує писати, але з друком своїх

творів не поспішає. Згодом почав активно працювати в університетській літературній студії, де його обрали старостою.

(Слайд 14). По закінченню університету Василь працює в газетах Черкащини. Його замітки, нариси, репортажі, статті відзначалися глибоким змістом та гостротою, безкомпромісністю, а це не завжди подобалося начальству.

Журналістська діяльність. «Щоденник».

(Слайд 15). У цей же час, як і до кожної молодої людини, до нього завітало кохання. У творчості відкрилась ще одна грань. І полилися зізнання тій єдиній, яка пізніше стала йому дружиною, народила сина Олеса.

Василь умів любити так широко, так ніжно, так самозреченно, як, мабуть, ніхто на землі. Син Олесик був найбільшою любов'ю останніх років життя Симоненка. З його народженням з'являються у поета найлагідніші, жартівливі, мудрі казки.

Але умів він і ненавидіти підлість, сваволу, лицемірство. У той час побільшало цькування, наклепів, звинувачень. Лише одному щоденникові звіряв Симоненко свої болісні сумніви, тривоги, жалі. Лише йому сповідався.

(Слайд 16). Василь Симоненко був справжнім журналістом. І тому весь час прагнув матеріалу. Прагнув розкриття жаклих фактів сталінського терору.

(Слайд 17). Василь Симоненко прилучився до комісії, котра мала перевірити чутки про масові розстріли й розшукати місця потаємних поховань. Разом з молодією художницею Аллою Горською вони обходили десятки прикиївських сіл, опитали сотні мешканців, виявили урочища, де, за свідченням селян, більшовицькі кати ховали сліди своїх злочинів. Саме за участю Симоненка для людства були відкриті таємні братські могили жертв сталінізму. За участю поета був написаний і відправлений до Київської міської ради Меморандум з вимогою оприлюднити ці місця. Цей вчинок Симоненка слід вважати громадянським подвигом і водночас власноручним смертним вироком.

(Слайд 18). Незабаром дізнався про звіряче вбивство Алли Горської. І в щоденнику від 3 вересня 1963 з'явився запис: «Друзі мої принишкли, про них не чути й слова. Друковані органи стали ще більше бездарнішими й зухвалішими. Журнал «Україна» знущується над віршами. Кожен лакей робить, що йому заманеться».

(Слайд 19). Щоденниковий запис 22 липня 1963 року: «Мабуть, почалося моє згасання. Фізично я майже безпорадний, хоч морально ще не зовсім виснажився. Думаючи про смерть, не почуваю ніякого страху, можливо, це тому, що вона ще далеко? Дивна річ: я не хочу смерті, але й особливого жадібності до життя не маю. Десять років для мене – більше, ніж достатньо».

(Слайд 20). Доля розпорядилася інакше. Менше як через 5 місяців, об 11 годині вечора 13 грудня 1963 року, на лікарняному ліжку в Черкасах навіки зупинилося Симоненкове серце.

(Слайди 21-24). Довгі роки все, що відбувалось в останній рік його життя, було оповите плітками й легендами.

А суть цього секрету полягає в тому, що Симоненка по-звірячому побили охоронці правопорядку. Трапилося це все так.

Влітку 1963 року, коли Симоненко їхав до іншого міста у відрядження, він зайшов до привокзального буфета станції Черкаси. Буфетниця відмовилась продати йому цигарки, оголосивши обідню перерву. Василь обурився, на що буфетниця здійняла галас.

Прийшли чергові міліціонери. Побачили, що перед ними відомий журналіст і поет (такий птах!).

Невідомо чому, але цієї ночі Василь Андрійович опинився аж за 30 км від Черкас, у м. Сміла у лінійному відділі міліції.

Грюкав дверима, вимагаючи, щоб його відпустили. За таке «неподобство» йому зв'язали руки, прив'язали до дерев'яної лави і били товстими шкіряними палицями, наповненими піском. Симоненко писав: «Били так, що щось обірвалось усередині». Визволили поета колеги. З цього часу почав хворіти. Помер у лікарні міста Черкаси. Йому було всього 28 років. Офіційна версія – важка, невиліковна хвороба.

(Слайди 25-27). Перша збірка поезій «Тиша і грім» побачила світ у 1962 році, другу книгу «Земне тяжіння» опубліковано в 1964 році, вже після смерті поета.

Слово вчителя

(Слайд 28). Навіки зупинилося його молоде серце, що преболіло усіма людськими болями і кривдами. Та остання Симоненкова дорога не зупинилася біля його могили у Черкасах. Адже лишилася ще одна дорога у людське безсмертя, де буде звучати Симоненків заповіт:

Можна все на світі вибирати, сину,
Вибрати не можна тільки Батьківщину.

(Слайд 29). Звучить аудіозапис поезії.

Теорія літератури. Поняття «ліричний герой»

Слово вчителя. Читаючи вірші Василя Симоненка та інших поетів, складається враження, що з тобою спілкується сам автор. У ліричних творах автор живе своїм життям у новій художній дійсності – у світі ідей, думок, образів, переживань, створених ним самим. Тут виявляється ніби друге ліричне «Я» поета. У літературознавстві це друге ліричне «Я» називають ліричним героєм.

Робота з підручником

Знайти і зачитати, хто такий ліричний герой.

(Слайд 30). (Варіант учнівської відповіді)

Ліричний герой – це особа, думки й почуття якої виражаються в ліричних творах.

Ліричний герой – це умовне літературознавче поняття, яким позначається коло ліричних творів певного автора, форма втілення його осяянь, думок, переживань. Ліричний герой не ототожнюється з поетом, з його душевним станом, як було сказано вище, він живе своїм життям у новій художній дійсності).

Слово вчителя. Які почуття характерні ліричному герою цієї поезії? Ми зможемо визначити це, проаналізувавши поезію.

Ідейно-художній аналіз поезії «Лебеді материнства»
Особливості назви поезії

(Слайд 31). Проблемне запитання:

Чому письменник дав саме таку назву поезії? Чому не «Лебеді батьківства» або «Батьківські дороговкази»?

(Мати – найдорожча у світі істота. Її несе людина болі й радощі, сумніви й успіхи, помилки й гріхи. З нею хочеться порадитись, поділитись турботами, покаятись їй у гріхах. І хіба може бути присутній при цій сповіді хтось третій? Бодай навіть брат, сестра, чи батько? Ні – з матір'ю на самоті. Такою була для Василя, як ви зрозуміли, «побувавши» у музеї, мама, ганна Федорівна Симоненко-Щербань. Людина з щирою поетичною душею, закохана у народну пісню, передала все це синові, виховувала його за мудрими заповідями народної педагогіки. Природа наділила літературними здібностями і саму Ганну Федорівну. Був у неї зошит «Перлини поміж людей», куди збирала вона прислів'я, приказки у рідних Бівцях. Багато серед них придуманих матір'ю поета. І багаті вони на гумор і глибину думки, що тривожили її свідомість. Саме образ мами є основним у творі).

(Назва поезії романтична. В.Симоненко знайшов яскраві образи, щоб передати силу любові до Батьківщини, до рідної української землі. Почуття патріотизму – найсвятіше почуття людини. Кожен із нас любить землю, де він народився, виріс, може, вперше почути з уст матері, вулицю, на якій зростає.

Любить сильно, щиро. А от найти слова, щоб висловити любов, – важко. В. Симоненко знайшов такі слова. Він зумів передати у поезії глибину любові до рідної матері, й любов до прекрасної ньеньки нашої – України у простих і щирих словах).

(Слайд 32). Виразне читання поезії учнями.

Метод «Ланцюжок»

Опрацювання змісту поезії за запитаннями
Перевірка сприйняття тексту (фронтально).

Мозковий штурм

1. У якій формі побудований вірш? (Монолог матері, звернення матері до сина, напутнє слово матері до сина)

2. Про який вибір ідеться в поезії? (Вибір життєвого шляху)

3. Який твір за жанровою своєрідністю нагадує поезія «Лебеді материнства»?

4. (Колискову)

5. Про що співає мати дитині? (зачитати 7-14 дворядки). Що мала на увазі жінка під «приспаними тривогами»?

6. Яке значення для кожного з нас має батьківська хата?

7. У яку дорогу має вирушити син, коли виросте? (У життєву)

8. Від чого застерігає мати свою дитину?

Дослідження літературознавчих понять

Тема

Сформулюйте тему твору. (Материнська любов до дитини, турбота за її долю)

Ідея

• Яка ідея твору? (Уславлення материнської любові, яка буде супроводжувати її дитину протягом життя).

Основна думка

• У яких рядках виражається основна думка вірша?

(«Можна все на світі вибирати, сину, вибрати не можна тільки Батьківщину»).

Жанр

• А як називається пісня, яку співає мати над колискою немовляти? (Коліскова)

Вчитель: Отже, вірш-пісня написаний у жанрі колискової.

Композиція

• У чому оригінальність побудови (композиції)? (Вірш можна умовно поділити на дві частини.

Перша частина закінчується словами: «лоскотали марево золотим сузір'ям».

Початок поезії подібний до народної колискової, любляча мати вимірює щасливу долю своїй дитині. Тут чується перегук з народними побажаннями добра, любові, щастя. Поет зібрав золоті розсипи із рідної мови – образні словосполучення (епітети, метафори, порівняння), вдихнув у них таку магічну силу, ми проймаємося тим дивовижним казковим світом).

Про що друга частина поезії?

(Палка материнська молитва піснею злітає в темносинє вечорове небо аж до зір – до самого Бога, прохаючи щастя-долі своїй дитині).

Та виросте син, і життя поставить перед ним нові вимоги.

Але за сином завше будуть мандрувати «очі материнські і білява хата». У ній непомітно образ матері переростає в образ України, що теж схилилася над колискою улюбленого сина, бажає йому добра, але водночас повчає і хоче застерегти).

• В чому ж ця пересторога? Знайдіть у тексті ці рядки.

Сюжет

- Символічні образи поезії
- Пригадайте, що таке символ?

(Слайд 33). (Символом називають умовне позначення якогось предмета, поняття чи явища.

Символи можуть бути різні: державні, художні, наукові, народні, фольклорні та інші)

(Слайд 34). Які образи-символи є в поезії? Поясніть їх роль. Скористайтесь словничком-ключем.

• Що вам відомо про лебедів-птахів? Чому, на ваш погляд, поезія має таку назву?

(Слайд 35). У творі є буквальний і символічний зміст. Слів-образів, що мають символічне значення, багато. Вони сприяють розумінню тексту

Лебеді – символ чистоти, милосердя, Діви Марії. Тобто у вірші це – птах матері.

Зорі – присутність божества, ангела-посланця Бога, надія. Оскільки у християнстві зорі означають божественне благе ставлення, то вданій поезії мова йде про благе ставлення Бога до дитини.

Лимани (вода) – символ народження; символ мінливого людського життя.

Мати є символом усіх духовних речей. «Материнська добра ласка в неї за плечима»: мати – джерело духовності, усього доброго і ніжного.

Півень у праукраїнців вважався передвісником зорі, а отже, пробудження життя.

Національна символіка (верби і тополі) постає надійним оберегом українців, хоч би де вони опинилися, навіть якщо на чужину їх закинула доля.

Художні особливості вірша

(Слайд 36). Знайти художні засоби (епітети, метафори, уособлення і т.д.), які використав автор у поезії.

(У вірші багато різних зображувальних засобів. Надзвичайно яскраві епітети. Письменник чимало застосовує уособлень і метафор)

1. «Заглядає в шибу казка сивими очима». Це уособлення.

2. «Завше будуть мандрувати очі материнські і білява хата». Дане уособлення застосоване поетом, щоб довести, що мати завжди поруч з дитиною, відчуває її проблеми, готова допомогти. Та й спогади про рідний дім, близьких людей постійно з людиною.

3. Таке ж значення має і уособлення «прийдуть з України верби і тополі, стануть над тобою, листям затріпочуть».

4. «Темряву тривожили криками півні». Це метафора. У ній образно письменник каже, що дитину захищають сили добра – «півень» – від сил зла, «темряви».

5. Метафора «танцювали лебеді в хаті на стіні. Лопотіли крилами і рожевим пір'ям» підкреслює, що в стінах рідної домівки дитина може сподіватися на підтримку і добро.

Порівняння «лебеді, як мрії».

(Слайд 37). Багатство мовних особливостей представлено різними фігурами мови.

У вірші чимало риторичних звертань: «припливайте до коліски, лебеді, як мрії, опустіться, тихі зорі, синові під віі». Звертання вжиті у множині, перше непоширене, друге поширене. Надає мові виразності.

Двічі у тексті вживається звертання «сину». Воно більш конкретне. Називає не просто сина, а дитину – батькову, дитину України.

Звукова анафора «в» – «виростеш», «вирушиш», «виростуть» – підкреслює майбутній час, те, що чекає на дитину.

Алітерація звука «р» у фразі «темряву тривожили криками півні» передає крик півня.

Алітерація звука «л» у фразі «лопотіли крилами і рожевим пір'ям, лоскотали марево золотим сузір'ям» надає просторовості, уяви ПОЛЬОТУ.

Градація «друзі» – «дружина» – «Батьківщина»; «друг» – «по духу брат» – «мати». Підсилюється створене враження морального вибору, яке є в кожній людини.

Заперечення «виробити не можна тільки Батьківщину», «не можна рідну матір вибирати» експресивно виражає в розповідному реченні неможливість даної дії.

Уміло застосована інверсія в кількох реченнях сприяє виразності слів, які опиняються в кінці речення. «За тобою завше будуть мандрувати очі материнські і білява хата». «...Прийдуть з України верби і тополі». «Будуть тебе кликати у сади зелені хлопців чорно чубих диво-наречени».

(Слайди 38, 39). Перегляд відеокліпу за піснею «Виростеш ти, сину» у виконанні Ірини Стиць.

Яке враження особисто на вас справило це відео?

(Слайди 40, 41). Повідомлення здобувача освіти «Симоненко в музиці»

(Цікава ритмічна будова, яскрава образність, близькість до народної коліскової привабливості відомого композитора й диригента композитора Анатолія Пашкевича. Його пісні «Степом, степом...», «Мамина вишня в саду», «Лебеді материнства» знають, певне, всі українці. Із Житомира в 1965 році він переїхав до Черкас, де й познайомився з Василем Симоненком. Спочатку він був диригентом, а потім і художнім керівником Черкаського державного заслуженого українського народного хору. Удостоєний звання народного артиста та ордена «За заслуги» III ступеня.

Це не єдиний вірш Василя Симоненка, покладений на музику. Справжніми народними піснями стали «Задивляюсь у твої зіниці» — невідомого композитора, «Похід козаків» — композитора Андрія Гавура, «Ти знаєш, що ти людина», «Український лев» — І. Морозова. На вірші В. Симоненка написані також пісні «Синові» А. Пашкевича, «Крізь століття» О. Чекаля, «Там у степу схрестилися дороги» бандуристів Василя та Миколи Литвинів. А композитор О. Винокур за мотивами балади «Русалка» написав музику до балету.)

V. Закріплення вивченого

(Слайд 42). «Незакінчене речення»

- «Я поглибив поняття ...» (про ліричного героя, образи символи, біографію письменника...)
- «Я вмію ...» (виразно читати і аналізувати поезію...)
- «Я можу в поезії визначити ...» (художні засоби, образи – символи...)

VI. Підсумок уроку

(Слайд 43). Заключне слово вчителя

«Двадцять вісім – це дуже мало.

Двадцять вісім – це наче й не жив.

І покляли поета в хмари –

І до хмари немає стежин»

Так про Василя Симоненка сказав український поет Анатолій Кравченко.

І за ці 28 років – поезії, казки, новели, статті. Досконалість, ніжність, краса, вишуканість мови – це риси його письменницького стилю, які роблять Симоненка близьким і зрозумілим кожному з нас.

VI. Оголошення результатів навчальної діяльності

VII. (Слайд 44). Домашнє завдання

Вивчити напам'ять вірш В.Симоненка «Лебеді материнства».

Усний твір «Моє знайомство з Василем Симоненком».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авраменко О. М. Українська література : підручник для 7 класу. Київ : Грамота, 2007. 296 с.
2. Василь Симоненко. URL: <https://soundcloud.com/vasylysimonenko>
3. Василь Симоненко. Вшанування пам'яті. Нагороди. URL: <https://goo.su/vVoOx8F>
4. <https://goo.su/ZUuB>
5. Василь Симоненко. Фото. URL: <https://goo.su/ZUuB>
6. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ : Ірпінь, 2004. 1440 с.

7. Відлуння десятиліть : українська література другої половини XX ст. : навч. посіб. / упоряд. М. О. Сорока. Київ : Грамота, 2001. 463 с.

8. Вірш у виконанні В. Симоненка. URL:

9. <https://drive.google.com/file/d/1CIYnISNT4AUBhbTzAtPuh8LvfG3Vp4fo/view?usp=sharing>

10. Диск «Зажинок».

11. Енциклопедичний словник символів культури України / за заг. ред. В. П. Коцура, О. І. Потапенка, В. В. Куйбіди. 5-ге вид. Корсунь-Шевченківський: ФОП Гавришенко В. М., 2015. 912 с. URL:

12. https://shron1.chtyvo.org.ua/Kotsur_Viktor/Entsyklopedychnyi_slovnnyk_symvoliv_kultury_Ukrainy.pdf

13. Живий голос Василя Симоненка 1962-63 рр. / Репортер Про. URL:

14. https://www.youtube.com/watch?v=0Chru3ccqll&ab_channel=%D0%A0%D0%B5%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%9F%D1%80%D0%BE

15. Життя і творчість Василя Симоненка. Фільм / Телеканал Рада. URL:

16. https://www.youtube.com/watch?v=V9tlKI0EmVg&ab_channel=%D0%A2%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%A0%D0%B0%D0%B4%D0%B0

17. Життя, мов спалах блискавки : спогади рідних, друзів і колег про Василя Симоненка. 2-ге вид. доповн. Черкаси : ІНЛЕС, 1999. 140 с.

18. Іванко Дерда. Виростеш ти, сину. URL:

19. <https://drive.google.com/file/d/1AySOPC17WkYGH15E-9o9a5mkn4WRWnoB/view?usp=sharing>

20. Ірина Стиць. Лебеді материнства. URL:

21. <https://drive.google.com/file/d/1X9K01O1S1Uw27BnEbrSQxmqd3jsCAvKt/view?usp=sharing>

22. Ірина Стиць-Виростеш ти, сину (Лебеді материнства). URL:

23. <https://www.youtube.com/watch?v=DWNwaboQY3Q>

24. Кришталь Д. Василь Симоненко : увіковічнення пам'яті видатного поета : наукові конференції. URL: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/2227>

25. Лебеді. URL: <https://goo.su/yLv4>

26. Презентація. URL:

27. <https://docs.google.com/presentation/d/16Uqebnlc5y27DcWDO5dmMpl6p9AMdajs/edit?usp=sharing&oid=118422293899586907629&rtpof=true&sd=true>

28. Розповідь Симоненка про себе. URL:

29. https://drive.google.com/file/d/1nz1TclpwBtudEqGEaMrN2OH_0KExA4bj/view?usp=sharing

30. Симоненко В. А. Твори : у 2 т. Черкаси : Брама-Україна, 2004. Т. 1 : Поезії. Проза / упоряд. Г. П. Білоус, О. К. Лищенко. 424 с.

31. Українська література. Книжка для вчителя 7 класу / авторка, упоряд. наук. редакція Р. В. Мовчан. Київ : Генеза, 2007. 286 с.

32. Українська минувшина : ілюстрований етнографічний довідник / А. П. Пономарьов та ін. 2-ге вид. Київ : Либідь, 1994. 256 с.

33. Холодний яр. Часопис Черкаської обласної організації Національної Спілки письменників України. Черкаси : Відлуння-Плюс, 2004. № 4. 320 с.

СЛОВНИК-КЛЮЧ ДО ПОЕЗІЇ ВАСИЛЯ СИМОНЕНКА

1. **Верба.** Символ космічного океану, прадерев життя; надзвичайної працездатності; запліднюючої, родючої сили; пробудження природи, весни; засмученої жінки; вдівства; України, батьківщини. У буддизмі уособлює скромність. У китайців – символ весни, жіночності, зачарування, артистичних здібностей, розлуки. В Японії символізує терпіння й наполегливість. За народними уявленнями, гілочки верби, посвячені в церкві в останню неділю перед Великоднем – вербну неділю, набували магичних властивостей.

Освячену вербу приносили в дім і вдаряли нею членів сім'ї, найчастіше дітей, примовляючи: «Будь великий, як верба, а здоровий, як вода, а багатий, як земля». Освячена верба зберігалася в хаті й широко застосовувалася як лікувальний засіб чи як оберіг. На Херсонщині її клали у воду, в якій купали хвору дитину. В українському фольклорі верба – це поетичний символ дівчини або заміжньої жінки. (Українська минувшина: Ілюстрований етнографічний довідник. – 2-е вид. / А.П.Пономарьов, Л.Ф. Артюх та ін. – К.: Либідь, 1994. – 256 с.)

2. **Дорога** (стежина). Символ шляху, людської долі. У кожного своя дорога, долі різних людей то перехрещуються, то розходяться.

3. **Душа**. Зазвичай, зображується у вигляді птаха, що злітає.

4. **Зірка (зорі, сузір'я)**. Означає присутність божества, вище досягнення, ангела-посланця Бога, надію. Зірки — атрибути Небесних Цариць, у яких корони часто складаються із зірок. У християнстві зірка уособлює божественне блага ставлення.

5. **Кольори**. Чорний і білий символізують негативне й позитивне і всі протилежності. Золотий. Це сонце, божественна сила, просвітлення, безсмертя, Бог, як світло нерукотворне, найвища цінність, те, що життя наповнює, вогонь, сяяння, слава, чоловічий принцип. Золотий колір Сонця символізує всіх сонячних богів. Зелений. Неоднозначний за смыслом. Юність, надія і радість, але разом із тим мінливість, нестійкість, ревності. Білий. Досконалість, простота, світло, чистота, невинність, святість, порятунок, духовна влада. Рожевий. Символізує мрії; існує вислів «рожеві окуляри», так говорять, коли людина в усьому вбачає тільки гарне, не бачить реального стану подій або не хоче бачити.

6. **Крила**. Мають сонячну символіку і означають божество, духовну природу, рухому, всеохоплюючу силу божества, здатність вийти за межі земного світу, не відчувати втоми, миттєвий початок руху, політ у часі, політ думки, силу волі, розум, свободу, перемогу, швидкість.

7. **Лебідь**. Є птахом життя. Символізує також самотність і прихисток і є також птахом поетів. У кельтів лебедині божества сонячні і є добродійниками людей; вони мають здатність лікувати; асоціюються з сонячною колісницею і символізують щедрість, любов, чистоту, а їх музика має магичні властивості. У китайців лебідь – сонячний птах. У християнстві білий лебідь – це чистота, милосердя і символ Діви Марії.

8. **Лиман**. Затока з морською водою в гирлі річки або озеро поблизу моря, іноді багате на грязі з лікувальними властивостями. (Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. – 1440с.)

9. **Вода**. Будь-яка вода є символом Великої Матері і асоціюється з народженням, жіночим началом, водами родючості і свіжості, джерелом життя. Вода по вертає до життя, дає силу. У вигляді дощу вода несе родючу силу небесного бога. Як роса, вона уособлює благословення, духовне оновлення і світло світанку. Пірнути у воду – означає шукати секрет життя, його кінцеву таємницю. Вода, що тече, – це жива вода.

10. **Марево**. 1. Зорове явище в атмосфері, за якого на горизонті з'являються уявні зображення наземних предметів або ділянок неба; міраж. 2. Витвір уяви; видіння, примара. (Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. – 1440 с.)

11. **Мати**. Природа, всезагальна Мати, цариця усіх духовних речей.

12. **Мріти 1**. Ледве виднітися, бовваніти. Мерехтіти. (Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. – 1440 с.)

13. **Мріти 2**. Те саме, що мріяти. Створювати в уяві образ когось, чогось; поринати у мрії. Думати про здійснення чого-небудь бажаного; прагнути в думках до чогось. (Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. – 1440 с.)

14. **Ніч (смеркання)**. Означає докосмічну темряву. Згідно з Гесіодом, ніч – це Мати Богів.

15. **Очі**. Символізує всезнання, здатність до інтуїтивного бачення. Око серця – знак духовного осяяння, інтелектуальної інтуїції. У буддистів символізує мудрість і світло.

16. **Перо (пір'я)**. У християнстві означає учіння; у Єгипті символізує пробудження душі.

17. **Півень**. Символ сонця, світла, вогню, войовничості; пильності; воскресіння; смерті та зла; сили чоловічої плоти; домовитості; господарності; каяття (у християнстві); передвісника біди, нещастя; жертви; відкривача скарбів; також він є оберегом від пожежі. У праукраїнців півень вважався передвісником зорі, сходу Сонця, а отже, пробудження життя. Спів півня віщував в Україні прихід гостей, а спів біля вікна – нещастя, смерть.

18. **Подорожі (мандри)**. Герой, подорожуючи, стикається з випробуваннями й небезпеками в пошуках досконалості, переходить від пітьми до світла, знаходячи духовний центр. Символізм мандрів також пов'язаний із символікою вибору шляху.

19. **Поле**. Мати-Земля, велика годувальниця.

20. **Птахи**. Символ душі, духу, божественного вияву, сходження на небо, можливості спілкуватися з богами чи входити у вищі стани свідомості, думки, уяви.

21. **Син** (діти). Двійник, живий образ. Символізує втілення втрачених можливостей, простоту і невинність. Жінка, яка годує дитину, – християнський символ милосердя.

22. **Сльози**. Символ невігойного горя, біди, мук, каяття, духовного очищення, радості, чистоти, дощу. У християнстві сльози – це символ очищення та каяття. У населення Сандвічевих островів сльози вважалися ознакою щастя.

23. **Сургучевий**. Прикм. до слова сургуч.

24. **Сургуч**. Забарвлена тверда смола, віск, що легко плавиться й застигає; уживається для опечатування пакетів, посилок, приміщень.

25. **Танець**. Космічна творча енергія, трансформація простору в часі, ритм всесвіту, імітація божественної гри творення, підтримки сили, емоцій, активності.

26. **Темрява**. Символ нерозвинутих можливостей; відсталості; неосвіченості; аморальності; з іншого боку – символ захисту від лихих сил. У позитивному плані темрява символізує порятунок від небезпеки, від очікуваного лиха.

27. **Тополя**. Символ дерева життя, символ добра і зла, символ України, сумної дівчини, матері; краси, струнності, весни. У сучасній поезії символіка тополі пов'язується з Україною, її трагічною історією, сивиною матері, батьківщини.

28. **Туман**. Це стан, через який повинна пройти душа: через сум'яття до ясності й просвітлення.

29. **Хата**. Символ Всесвіту; батьківщини, рідної землі; безперервності роду; тепла, затишку; святості; добра і надії; материнської любові; захисту і допомоги. Символіка хати багата і різноманітна. У давнину практично всі її елементи, окрім побутово-прагматичного, мали символічне значення. У свідомості праслов'ян хата була моделлю Космосу. Усі обряди, пов'язані з будівництвом хати, мали глибоку символіку. Наприклад, категорично заборонялося зводити нову оселю меншу за розміром від старої (тоді могла, за віруваннями, зменшитися сім'я). Не будували дім і там, де колись жили злодії, де були сварки, пошесть, церква, перехрестя, згоріла хата і т. ін. У фольклорі, літературі хата – символ батьківщини, рідної землі, чистоти, тепла, затишку.